

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 1 3720 BA Bilthoven

Aan de Directeur-Generaal Volksgezondheid
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Drs. M. Sonnemaa
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

NCTV
Dhr. P.J. Aalbersberg EMPM
Postbus 16950
2500 BZ Den Haag

Datum 3 mei 2021
Betreft Gedragsreflecties op maatregelenpakket

Geachte mevrouw Sonnemaa en heer Aalbersberg,

Op 26 april jl. ontvingen wij het verzoek van de NCTV om een gedragstoets uit te voeren op voortzetting van het huidige maatregelenpakket, met de volgende mogelijke opties tot aanpassingen:

- o Het toestaan van buitensport in teamverband
- o Openstellen van binnensportlocaties
- o Openstellen openluchttheaters
- o Openstellen van openluchtmusea, beeldentuinen en openluchtmonumenten
- o Het openstellen van accommodaties (binnen en buiten) voor kunst- en cultuurbeoefening
- o Openstellen van pret-, natuur- en dierenparken en buitenspeeltuinen
- o Het openstellen van verhuurlocaties voor recreatieve activiteiten
- o Verruimen van de openingstijd van buitenterrassen naar 06:00-20:00
- o Het loslaten van de 1,5m-maatregel tussen leerlingen onderling in het VO.
- o Het aanpassen van het generiek reisadvies voor buitenlandse reizen naar (landen)specifiek reisadvies
- o Versnellingen en verruiming door inzet van toegangstesten

Op donderdagochtend 29 april hebben we onze reflecties in beknopt format opgeleverd – zie bijlage. Deze zijn gebaseerd op inzichten uit eigen onderzoek, wetenschappelijke literatuur en consultatie van gedragswetenschappelijke experts van buiten het RIVM. In dit schrijven lichten we dit nader toe en illustreren we het met een aantal praktische suggesties. Hierbij is onze focus het voorkomen dat het aantal infecties onnodig gaat stijgen of stabiel blijft, waarbij we oog houden voor de impact van maatregelen op gezondheid en welbevinden.

Versoepelen op basis van data in plaats van datums

Inmiddels is bekend dat het kabinet heeft besloten om de versoepelingen die stonden gepland voor 11 mei aanstaande uit te stellen. Hiermee laat het kabinet zien dat zij flexibel om gaat met de datums zoals gepresenteerd in het openingsplan en zich rekenschap blijft geven van epidemiologische cijfers en de situatie in ziekenhuizen. Het kabinet onderstreept daarmee dat zij nog altijd belang hecht aan een zorgvuldige

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T 030 274 91 11
info@rivm.nl

Ons kenmerk
020-2021 G&M-CG/ML/eu

Uw kenmerk

Behandeld door
Corona Gedragsunit

Kopie aan

Bijlage(n)
8e gedragstoets

afweging tussen de epidemiologische en maatschappelijke situatie. Dit kan ons inziens bijdragen aan eenduidige beeldvorming en verwachtingen, zoals reeds aangegeven in onze vorige brief.

Datum
3 mei 2021

Ons kenmerk
020-2021 G&M-CG/ML/eu

In de communicatie over het openingsplan is het de komende periode raadzaam om meer aandacht te gaan besteden aan de verwachte gevolgen van een oplopende vaccinatiegraad, voor zover dit al mogelijk is. En daarbij ook aandacht te besteden aan de belangen van verschillende groepen, ook van hen die geen sterke lobby hebben in Den Haag en in de media.

Communicatie strategie

Versoepelingen in het vooruitzicht stellen die mede-afhankelijk zijn van naleving van geldende maatregelen én van vaccineren, kan op de korte termijn een behulpzame strategie zijn. Een begrijpelijke uitleg waarom zowel naleving als vaccinatie als de combinatie ervan van belang zijn om vermijdbare infecties te voorkomen zodat de samenleving langzaam meer open kan. Dit is belangrijk voor het draagvlak en naleving van de maatregelen.

Met begrijpelijk wordt niet alleen geschreven taal bedoeld, maar ook begrijpelijk met betrekking tot de vorm. Het inzetten van vormen die goed worden begrepen en aansluit bij de belevingswereld van verschillende bevolkingsgroepen is daarbij aan te bevelen. Dit vraagt om meer dan alleen het aanbieden van informatie in verschillende talen op B1 niveau. Daarnaast is benadrukken wat het nut is van naleven van bepaalde maatregelen van belang. Groepen in de bevolking hebben verschillende ideeën over het nut van naleving in specifieke situaties. Jongeren bijvoorbeeld zijn over het algemeen minder bang voor het virus en achten zichzelf niet echt vatbaar voor ernstige gevolgen. Als mensen het idee hebben dat de maatregelen ook daadwerkelijk helpen om de kans op infecties en verspreiding te verkleinen, zullen mensen ook gemotiveerder zijn om het 'protectieve gedrag' te vertonen.

In de komende maanden gaat de vaccinatiegraad een belangrijke rol spelen in de mate waarin de samenleving weer helemaal open kan. Het is belangrijk om hier als overheid open over te communiceren, zonder vaccineren als dwingende norm op te leggen. Het spreekt voor zich dat het wenselijk is om hierbij aansprekende voorbeelden in te zetten die herkenbaar zijn voor de verschillende groepen die de komende tijd uitgenodigd gaan worden. Daar kan nu al mee gestart worden, zodat ook de jongste groepen tijdig hun keuze kunnen maken.

Zorg over vaccinatiebereidheid bij specifieke groepen

Bepaalde bereidheid tot vaccineren bij subgroepen in de bevolking is reden tot zorg. Het is belangrijk dat iedereen een weloverwogen keuze kan maken om wel zich al dan niet te laten vaccineren. Dit vraagt om specifieke aandacht voor de zorgen en informatiebehoefte in groepen met een lage vaccinatiebereidheid. Dit kan bijdragen aan het afnemen van wantrouwen met betrekking tot COVID-19 vaccinatie dat in subgroepen van de bevolking aanwezig is.

Hierbij is het belangrijk om informatie aan te bieden over zowel de voordelen als de nadelen van wel en van niet vaccineren voor het individu als voor de samenleving. Om zoveel mogelijk mensen met deze informatie te bereiken kan niet worden volstaan met enkel landelijke, massa - mediale communicatie. Dit vraagt om een out-reachende communicatie-aanpak om ook mensen in een achterstandssituaties als gevolg van bijvoorbeeld migratie-achtergrond of hun sociaal-economische situatie beter te bereiken dan momenteel het geval is. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de expertise van sociale wijkteams en van de ervaring van GGD'en met wijkgericht werken. Naast inzetten op toegankelijke en begrijpelijke communicatie, zijn ook het betrekken van de lokale gemeenschap (bijvoorbeeld via sleutelpersonen) en het wegnemen van praktische barrières voor vaccinatie van belang. In navolging op de positieve effecten van de mobiele testbus bij de groot-schalig testen pilots, zou bijvoorbeeld ook gebruik gemaakt kunnen worden van vaccinatiebussen.

Datum

3 mei 2021

Ons kenmerk

020-2021 G&M-CG/ML/eu

Leren en ontwikkelen

Bij aanpassingen/ versoepelingen die gemaakt worden, is het zinvol om uit te leggen hoe de afweging is gemaakt tussen de verwachte impact die een maatregel heeft gehad op de verspreiding van het virus, op het welbevinden van mensen en op de betrokken branche. En tevens ervaring op te doen met het ondersteunen van mensen en branches om zich bij versoepelingen in heropende omgevingen de basisregels te kunnen blijven volgen. De ervaringen met het reserveren van winkeltijd – is deze bijvoorbeeld ook geschikt voor binnensporten, pretparken en dierentuinen? Fitnesscentra hebben hier afgelopen jaar al ervaring mee opgedaan. Mensen die werkzaam zijn in een bepaalde omgeving (zoals horeca ondernemers en docenten) hebben veelal bruikbare inzichten opgedaan wat wel en niet goed werkt om bijvoorbeeld 1,5meter afstand te kunnen houden. En zij kunnen ook in hun eigen branche een belangrijke rol spelen in de communicatie hierover.

Verschillende onderwerpen die we in deze brief aanstippen zijn door ons uitgewerkt in memo's en brieven met gedragsreflecties en te raadplegen via www.rivm.nl/gedragsonderzoek/kennisintegratie. Deze worden doorlopend aangevuld en geactualiseerd. Komende week verwachten we hier nieuwe memo's over vaccinatiebereidheid aan toe te voegen.

Tot een nadere mondelinge toelichting ben ik gaarne bereid.

Met vriendelijke groet,

Dr. Mariken Leurs
Hoofd Corona Gedragsunit
plv directeur Volksgezondheid en Zorg

Bijlage

8^e Gedragstoets op Maatregelenpakket en mogelijke wijzigingen op verzoek NCTV

Tekst zoals op 29 april aangeleverd aan NCTV tbv Catshuisoverleg

Datum
3 mei 2021

Ons kenmerk
020-2021 G&M-CG/ML/eu

Algemene reflecties

Voor de komende complexe periode met oplopende vaccinatiegraad, volle ziekenhuizen maar ook problematiek in andere branches, blijven testen en naleven van de basisregels van groot belang. **Samenhangende, begrijpelijke strategie en heldere uitleg hierover** zijn belangrijk voor behoud vertrouwen en naleving. Kernelementen:

- Integreer communicatie over versoepelingen en vaccinatie.
- Schets welk gedrag helpend is om als samenleving steeds meer open te kunnen; maak expliciet dat dit om 2 elementen gaat: 1) vaccineren (welke vaccinatiegraad streven we na?) en 2) naleven maatregelen (inclusief testen!).
- Er zijn zorgen over de lage vaccinatiebereidheid onder specifieke groepen in de bevolking, zoals mensen met een lage sociaaleconomische status en met een migratieachtergrond. Dit vraagt om gerichte pro-actieve, laagdrempelige inzet op het bereiken van en begrijpelijke en toegankelijke communicatie voor deze groepen.

Perspectief: schets een realistisch perspectief voor de komende maanden, waarbij 'beloningen' in het verschiets liggen in de vorm van meer versoepelingen als het ons samen lukt om het aantal infecties te laten dalen door ons gedrag en vaccineren, communiceer de onzekerheden die er zijn; geef regelmatig updates

Reflecties op specifieke maatregelen

Reguleren van drukte en 1,5m afstand bij het doorvoeren van nieuwe versoepelingen is belangrijk om onnodige extra infecties te voorkomen.

Helpende hand: nodig mensen (burgers & branches) uit om ideeën in te brengen en toe te passen om op een veilige manier te naar meer versoepelingen te kunnen gaan en de huidige te behouden (appél op eigen verantwoordelijkheid):

- De meeste mensen zijn bereid en proberen zich aan regels te houden. Mensen helpen met volhouden is daarbij van belang. De naleving wordt vergemakkelijkt als de regels duidelijk en logisch zijn en weinig ruimte voor individuele interpretatie bieden.

- Mensen vinden het lastig om afstand te houden bij situaties als samen sporten, winkelen en op school. Het zodanig inrichten van de omgeving dat het voor mensen makkelijk wordt om afstand te houden is een effectieve strategie om naleving te bevorderen.
- Waarschuw mensen voor drukte (bijvoorbeeld in ov) en biedt bij verwachte drukte alternatieve mogelijkheden waar én wanneer het rustiger is (andere parken, openlucht doorstroomlocaties).
- Tijdige ingangsbegeleiding bij verwachte drukte. Niet pas ingrijpen als het te druk wordt (bijv. bord met kleuren die drukte aangeven, of hoeveel ruimte er nog is).
- Stimuleer en ondersteun sectoren die opengaan bij het inrichten van een omgeving waarbij 1,5 m afstand houden zo makkelijk mogelijk wordt gemaakt.
 - Overweeg als tussenstap voor volledig opengaan, openstelling op basis van reservering om drukte te kunnen reguleren

Datum
3 mei 2021

Ons kenmerk
020-2021 G&M-CG/ML/eu

Inzet testen; wees terughoudend met de inzet van testen voor toegang vanwege beeldvorming in de samenleving. Inzet van testen is niet risico-vrij aangezien er nog altijd een kleine kans bestaat dat mensen met een infectie deel gaan nemen. Dit vraagt om zorgvuldige kosten-baten afweging,. Zet testen vooral in voor events die door grote groepen heel belangrijk worden gevonden, bijvoorbeeld het onderwijs of het EK voetbal.

Loslaten 1,5m in het VO: het kan verwarrend zijn voor jongeren als ze op school wel en daarbuiten niet op 1,5m mogen zijn. Hierbij gaat het om een afweging tussen impact op kansen om onderwijs te volgen en de impact op virusverspreiding – die helder uitgelegd moet worden met oog op vertrouwen in overheidsbeleid en naleving. (grote verschillen tussen scholen in mate waarin leerlingen vaker dan 1 dag per week op school mogen komen – check bij VO-Raad)

Reisadvies

Suggestie reisadvies: Veel mensen redeneren waarschijnlijk van indeling landenkleur naar reisplannen, en niet andersom. Als er vier opties zijn, bestaat de kans dat men – ongeacht de kleur – inschat dat de eerste twee opties voldoende veilig zijn. Pas daarom (als dit mogelijk is vanwege internationale afspraken) de indeling van landen aan op dit keuzepatroon, en plaats twijfelgevallen zoveel mogelijk bij de laatste twee opties (en hanteer duidelijke taal mbt indelingen als hoog risico en zeer hoog risico op infectie). Dan wordt het bijvoorbeeld als volgt:

- Groen: veilig (< 100)
- Geel: enig risico op krijgen COVID19-infectie, houd je goed aan de bekende/ter plaatse geldende regels (100 – 250)
- Oranje: behoorlijk risico op krijgen COVID-19 infectie. Bij thuiskomst verplichte test, advies thuisquarantaine (250 – 500)

- Rood: zeer groot risico op krijgen COVID-19- infectie. Alleen noodzakelijke reizen, bij thuiskomst verplichte test én thuisquarantaine (> 500)

Datum

3 mei 2021

Ons kenmerk

020-2021 G&M-CG/ML/eu

Daarbij tevens informatie over wat wel of niet door welke reisverzekering wordt gedekt, en wat een kleurverandering betekent voor het risico op een COVID-19 infectie/ verplichte test bij thuiskomst/ thuisquarantaine als dit tijdens verblijf in het buitenland plaatsvindt. Bijvoorbeeld een land dat 'geel' is op moment van vertrek, maar vervolgens op 'oranje' wordt gezet.

Nb. de indeling met aantal infecties per 100.000 inwoners is hier als voorbeeld gekozen, dit vraagt om virologische expert advies om daadwerkelijke afkappunten te bepalen.